

te zij hem ertoe te bewegen op haar, met hazelnoten gevulde, hand te komen zitten. Wij waren erbij tegenwoordig, toen deze lokpogingen tenslotte met succes werden bekroond. „Gra—Gra” zijn terughoudendheid overwon en uit haar hand een noot wegnam. Later maakte hij er een gewoonte van, vooral toen hij bemerkte, dat zij de noten voor hem had vóór-gekraakt (fig. 5). Op 26 oktober 1954 vestigde deze Notekraker zich tijdelijk in de bewuste Naardense achtertuintjes. Op 19 december d.a.v. werd hij er voor het laatst gezien. Deskundigen zijn van mening, dat de periodieke invasies, zoals wij er in 1954 een beleefden, worden gevormd door de Dunsnavelige, Siberische, Notekraker. Zoals hierboven reeds werd gezegd, is echter het identificeren van de vorm in het vrije veld, zoal niet onmogelijk, dan toch uitermate

moeilijk. In Duitsland komen tijdens invasiejaren beide vormen naast elkaar voor. Bovendien bestaat er een tussenvorm.

Nu beschikken wij over een zeer fraaie foto van de Diksnavelige Notekraker in „Der kleine Tierfreund” van maart 1955, vervaardigd door Fischer—Warenholz. Vergelijken wij hiermee de op gelijk formaat vergrote foto's van de Naardense Notekraker dan blijken de dikten van de snavel volkomen gelijk. De voorkeur voor hazelnoten wordt door Bannerman in „The Birds of the British Isles” opgegeven als kenmerk van de diksnavelige vorm en in verband gebracht met de snaveldikte.

In het licht van het bovenstaande hellen wij ertoe over de Naardense Notekraker, zoal niet als een Diksnavelige Notekraker, dan toch als een vertegenwoordiger van de tussenvorm te beschouwen.

Litteratuur:

- D. E. Bannerman and G. E. Lodge 1953: The Birds of the British Isles, Dl. I, blz. 41 e.v.
 K. Heinroth 1955: Mitteleuropäische Vogelwelt, Dl. I, Pl. 7.
 J. Kist 1954: Vogelgids, blz. 212.
 J. Taapken en T. Bloem 1955: Overzicht van het verloop der invasie van de Notekraker, *Nucifraga caryocatactes*, in Nederland. *Ardea* 43, blz. 145.
 Mej. L. van Woerden 1955: „Gra-gra”, de Notekraker, *Nucifraga caryocatactes macrorynchos*, uit Naarden. *Ardea* 43, blz. 180.
 J. D. G. Peereboom Voller 1955: De Notekraker. *De Spiegel* No. 15, d.d. 8-1-'55.
 Diverse dag- en weekbladreportages 1954/'55.

DE GROESBEEKSE WORTELSTOMPEN

A. J. M. GARJEANNE.

Deze titel heeft een verklaring nodig. Noordwestelijk tot zuidwestelijk van Groesbeek liggen uitgestrekte bossen, waarvan een groot deel, dat als Staatsbossen bekend staat, door de houtvesterij Nijmegen beheerd wordt. Het zijn prachtige wandelbossen, bij de aanleg waarvan een aantal soorten zijn aangeplant die alleen oppervlakkig aan een Nederlands

bos doen denken. Ze worden natuurlijk goed onderhouden, zodat bv. in het vroege voorjaar van 1957 heel wat is gekapt, dat dood of ziek was of dat te dicht op elkaar stond. Dat is in vroegere, zelfs véél vroegere jaren óók gebeurd en er zijn zware bomen onder de bijl gevallen. Zorgvuldig werden ook de wortelstompen met veel moeite gerooid, aan de kant gegooid

en (nu komt het!) daar liggen ze nóg, waarschijnlijk wel, omdat het transport via de smalle en zanderige bospaadjes de kosten niet loonde.

Vooraf in de bossen op de Hoenderberg liggen ze bij tientallen; aan één weggetje liggen er bv. 25, waarvan de grootste een inhoud hebben van ongeveer 1m³ en waar de kleinste toch nog respectabel van omvang zijn. Tussen de stambasis en de nog talrijke stukken wortel is zand en grind van het zuidelijk pleistoceen blijven zitten. Zo vond ik o.a. gerolde vuurstenen met botsfiguren, radiolarieten, zandsteen, kwartsiet, witte of lichtgekleurde kwarts, veel lydiet, schuifstenen (gerolde, maar aan één kant platgeslepen stenen) enz.

In dat mengsel van zand en grind hebben zich nu een aantal groene planten gevestigd en, naarmate de buitenkant van zo'n wortelstomp meer en meer verging kwamen er ook zwammen, mossen, enz. een plaatsje bezetten.

Hier wil ik het een en ander vertellen van de begroeiing der wortelstompen, zoals ik die op wandelingen, zonder speciaal onderzoek, waarnam. Zelfs uit zo'n onvolledig overzicht van die flora blijkt wel dat de langzaam vergaande stompen een milieu vormen, waarin zeer vele plantesoorten zich thuisvoelen.

Een klein deel van die boomresten krijgt, doordat alles in de omgeving is weggekapt en plaats heeft gemaakt voor nieuwe aanplant, steeds het volle licht. Hierop groeien dan ook de meeste zaadplanten en betrekkelijk weinig paddestoelen. De meest gewone zaadplant is Dopheide, zowel bloeiende als nog zeer jonge planten. Verder komt Lijsterbes voor en dat is de enige soort, waarvan wel vaststaat hoe ze er gekomen is, nl. door vogels. De rest van de plantengroei zal wel door de wind getransporteerd zijn. Zo zag ik: Boskruis-

kruid, Schapezuring, Zandhoornbloem, Grasmuur, jonge Berken, Acacia en een aantal grassen, waarvan de meeste tot flinke exemplaren waren uitgegroeid: Schapegras, Pijpestrootje, Zachte witbol, Kruiwend struisgras. Veel komt ook het Wilgeroosje voor, veel minder de Akkerdistel, maar de wonderlijkste verschijning in dit waterarme land is wel een rus, en wel Biezenknoppen, waarvan één flink exemplaar op één stomp groeide.

Natuurlijker dan al deze zaadplanten doen de talrijke zwammen en mossen aan die op bijna alle stompen groeien. Na de regenrijke maanden augustus en september waren ze dan ook in overvloed aanwezig, maar blijkbaar kunnen zelfs paddestoelen te veel regen krijgen, want ze waren dikwijls verkleurd voor hun tijd, slap en vaak sterker ingescheurd dan gewoonlijk het geval is.

Het mooiste en het minst alledaags was de combinatie van de warm gele *Calocera cornea* (Gele hoorntjes) en de prachtig lila-purperen *Coryne sarcoides*. Ze hebben allebei de eigenschap van in rijen te groeien, maar de meest interessante is zeker de *Coryne*. Deze komt in twee vormen voor, waarvan de éne een voorstadium is van de tweede. Nu was er verleden jaar midden-september een tijd mooi warm weer en toen bleken er vrij veel exemplaren te zijn van het volkomen stadium. Dit jaar zag ik alleen maar het voorstadium: min of meer zuilvormig en vrij donker van kleur. Het voorstadium vormt ongeslachtelijke sporen (conidiën), het volkomen stadium heeft ascosporen (in „zakjes”, asci, gevormde sporen, meestal acht in een ascus). Een bijzonder mooie, gekleurde afbeelding van het volkomen stadium is te vinden in het interessante boek van J. Ramsbottom, *Mushrooms and Toadstools*, Londen 1953 (Collins), tegenover blz. 270.

De gewoonste bewoners van de stompen zijn zwammen, die ieder wel als Elfenbankjes kent, en hun verwanten. Het meest algemeen zijn twee soorten van het nu in vele geslachten gesplitste, vroeger zeer grote geslacht *Polyporus* en wel *P. versicolor* en *P. sulphureus*. Minder talrijk en lang niet op iedere stomp groeiend, is *Lenzites betulina*, een gaatjeszwam waarvan ten minste een deel der poriën onder de hoed onderling verbonden zijn. De wanden zien er dan uit als enigszins onregelmatige platen.

Elfenbankjes (*P. versicolor*) zijn er in allerlei kleuren; op de stompen zijn ze meestal donker, tot zwart toe. *P. sulphureus* is geel en vooral de poriënlaag onder de hoed is heldergeel. Beide soorten vormen hele zoden, waartussen vooral mossen groeien. Om niet te uitvoerig te worden noem ik hier nog enkele soorten, die ik slechts in enkele exemplaren of op enkele stompen gezien heb: *Xylaria hypoxylon* (Geweizwam), *Tremella mesenterica* (Trilzwam), *Marasmius rotula* (Wieltjes), *Armillaria mellea* (Honingzwam), *Panus stipticus* (Schelpjeszwam), *Entoloma lividum* (Satijnzwam) in drie exemplaren, *Hypholoma fasciculare* (Zwavelkopjes) en de er wel wat op gelijkende *Flammula lenta*, die een nauwelijks bruikbare Nederlandse naam heeft.

Het aantal soorten is ongetwijfeld groter, gedeeltelijk komen ze in de regel niet op

hout voor (*Tricholoma portentosum* en *T. albobrunneum*, ridderzwammen) òf ze zijn zonder nader onderzoek moeilijk van andere soorten te onderscheiden (*Inocybe*, *Russula*).

Hier wil ik ook nog twee slijmzwammen noemen, die verleden jaar talrijker waren dan nu: *Physarum nutans* en *Lycogala epidendrum*.

En ten slotte: dat op boomstammen en wortelstompen dikwijls mos groeit is bekend genoeg. Het aantal soorten is op de Groesbeekse stompen niet groot; hier volgt een lijstje, waaruit blijkt, dat de acrocarpe mossen in aantal de pleurocarpe ver overtreffen.

Catharinea undulata, op vrijwel iedere stomp, in één geval rijk fructificerend; *Ceratodon purpureus*; *Tortula ruralis*; *Dicranella cerviculata* en *heteromalla*; *Dicranoweisia cirrata*; *Polytrichum piliferum* en *juniperinum* en enkele *Bryum*- en *Mnium*-soorten. Van de pleurocarpen zag ik alleen *Drepanocladus uncinatus*. Levermossen heb ik op alle boomstompen gemist. Bij zorgvuldig onderzoek zou deze namenlijst minstens de dubbele lengte krijgen, zeker, als daarin ook werden opgenomen: luchtalgen, sorediën van korstmossen, kleine stukjes van *Cladonia*, o.a. het bekende bekermos *Cl. pyxidata* enz. Het lijkt me echter al voldoende, dat de aandacht eens gevestigd werd op deze eigenaardige garnering van het Groesbeekse landschap.

NERTSEN IN NEDERLAND IN HET WILD GEVANGEN

A. VAN WIJNGAARDEN en H. DE VRIES.

Op 5 september 1957 ontvingen wij ter determinatie een bunzing-achtig beest, dat door de heer J. Hennekamp bij Oud-Gastel langs een slootkant was geschoten.

Het bleek, dat wij hier met een Nerts (*Mustela lutreola* L.) te maken hadden. Dit was de eerste maal dat wij een in Nederland in het wild gevangen exemplaar